

Cím nélkül

Fekete Gabriella szobrászatáról

Fekete Gabriella – az 1980 óta Duisburgban élő szobrász – művészete rokon mindazon alkotók törekvéseivel, akik ősi tartalmak plasztikus újrafogalmazásával teremtenek kapcsolatot múlt, jelen és jövő között. Nem a mítoszkérés jellemzi, alkotásainak mégis mitikus hangulata van. A természeti alapformák jelentésgazdagságának fölismerése indította olyan útra, amelynek állomásait folyamatos, következetes formaegyszerűsítéssel megteremtett, érzékenyen megformált szobrai jelzik.

Művei az őstermészet titokzatos, elveszett világát idéző (ős-)elemek, az archaikus múlt és az ismeretlen jövő tárgyi emlékei, érzelmi, indulati tartalmakat magukba foglaló, képzeletgazdag formák. Tiszta plasztikai értékük révén monumentálisak, mágikus erőt sugallók, az alkotó természeti formává átlényegített üzenetei körükhöz.

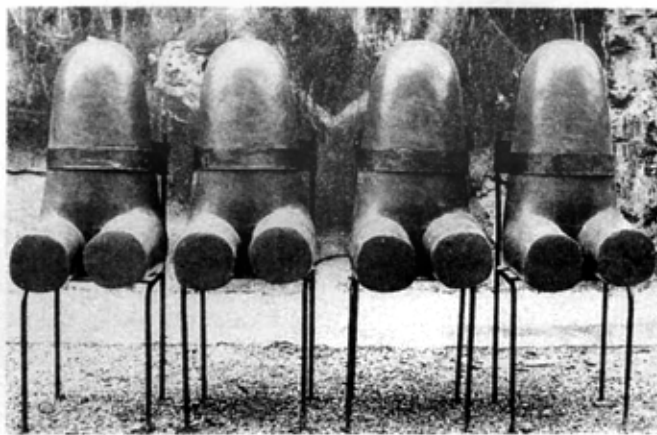
Fekete Gabriella 1944-ben Budapesten született. Egy düsseldorfi magániskolában ismerkedett először a művészeti alapjaival, majd Párizsba ment, végül a düsseldorfi Állami Művészeti

Akadémia grafika, később szobrász tagozatán *Sackenheim, Sieler, Kriecke és Irmin Kamp* tanítványa lett. Az érettségi vizsgát még itthon tette le.

Korai művein *Wilhelm Lehmbruck, Ernst Barlach és Gerhard Marcks* hatása érződik (*Nagy test, 1971; Fel-törekvés, 1971*). Zárt tömegű testek nagy formákra bontása, szigorúan felépített, világos szerkezet jellemzi e műveket.

A mesteriskola elvégzése után párizsi és düsseldorfi ösztöndíjasként dolgozik, s megszabadulva a külső szellemi hatásoktól, meditatív jellegű, kiforrott alkotásokkal jelentkezik.

Első jelentős szobrait 1973–78 között készíti. Mélyen humánus és etikus alapállású művei a társadalmi, politikai, szociális problémákkal terhes emberi környezetről alkotott véleményét tükrözik. Tömeg és személyiség kapcsolata, az individuum elvesztése, elidegenedés, tragikus sorsok, a mindennapi élet gépies ismétlődése, az uniformizált ember, a lélek sérülései, elmúlás, halál képezik vizsgálgatási területét.

Fekete Gabriella: Mi, poliészter, vas, 200 × 80 × 100 cm, 1975

Formái tömbszerű, arc és kar nélküli emberalakok, csonka ülő, álló, fekvő figurák (*Sakkfigurák, 1973–74; Gép, 1974; Mi, 1975; Névtelenek, 1977*), bekötött végtag-töredékek (*Sebesülés,*

Fekete Gabriella: Nagy test, poliészter, 120 × 80 × 80 cm, 1971 (fotók Burián György)

1975–76), emberi testek a maguk fizikai, szexuális, társadalmi kiszolgáltatottságukkal. Vég nélküli reprodukálhatóságuk félelmet vált ki, döbbenetet kelt, tragikus légkört áraszt.

Szobrainak tényleges tartalma fokozatosan elvont mondanivalóvá, mind zártabb formái ösmúltat idéző, sztelékre, szarkofágokra emlékeztető, szakrális jelentésű kultikus tárgyakká alakulnak (*Cím nélkül, 1978*). A síremlékjelleg fontos jellemzőjük e műveknek.

A 80-as évek elejéig tartó időszakban tovább erősödik művészetében a formaredukáló tendencia. A korábban gyakran alkalmazott művészi kifejezőeszközök – a formasokszorosítás, a géz, vaspánt és más anyagok plasztikához kapcsolása, egyszínű, élénk festés, különösen a vörös szín használata – elmaradnak, s a művész a tiszta plasztikai megoldásokra összpontosít. E korszak egyik legkiemelkedőbb eredménye, mely a továbbfejlődés csirait hordja magában, a düssburgi Salzmann utcai iskola udvarára készült tizenhárom részes beton szoborkompozíció. A nagyszabású mű minden egyes eleme az ábécé betűinek plasztikus formaredukációjával jött létre, s egyben olyan (ős-)természeti formákat idéz, amelyek a geometrikus környezettől optikailag és szellemükben is alapvetően eltérnek. A szobrok játszótéri elemekként is funkcionálnak: ülni, állni, mászni lehet rajtuk, bújócskázni alattuk. Használatuk során a merev tárgyi környezet szerves életre kel. A gyerekcsapatok távollétében pedig egy titokzatos világ szellemi-tárgyi környezetét idézik.

Fekete Gabriella alkotótevékenységében a továbbiakban az ősförmakeresés válik meghatározóvá. Az ide tartozó szobrok hasáb, gömb, tojás, henger és kúp alakú primér jelekké egysze-

rűsödnek. Az élénk színű vagy fehér, sima formákat rücskös, durva, egyszínű, de tónusgazdag felületű plasztikák váltják fel. Új vonás, hogy a formák mellett a felületek is esztétikai minőségű alakulnak (hétreszes betonkompozíció a düssburgi Landfermann Gimnázium udvarán, 1979; *Cím nélkül, gipszszobrok 1982–85 között*).

A 80-as évek közepétől ismét a többreszes kompozíciók kerülnek túlsúlyba művészetében, de a pozitív formák mellett lenyomatszerű, sík alakzatok – a plasztika ellenpólusaként negatív vagy antiplasztikák – jelennek meg a szobrok részelemeként. (Lásd a Győri Művésztelepen alkotott műveit.) Az emlékjellel még erőteljesebb hangsúlyt kap, az elvont formák a transzpontált idomokkal elpusztult vagy idegen civilizációk emléképeinek benyomását keltik. A jel nyommá zsugorodik, mitikus hangulatot, az emlékezés, nyugalom, ünnepélyesség légkört árasztva.

A kivitelezés folyamatát tükröző többretegűség a múlandóság, a forma és felület közötti esztétikai feszültség a belső indulat, az egyszerre őserő és ősnyugalom plasztikusan megformált képzetét tárja élénk (*Cím nélkül, 1988*).

Fekete Gabriella alkotásai a természet elemi alakzataihoz hasonlóan, elementáris erővel hatnak. Egyénített ősförmák, érzékeny, végső-kig egyszerűsített, tiszta plasztikák és önnön végletes árnyképek: élet és halál, születés és elmúlás örök ellentéteinek szüntelen megtestesülései. S miként az ősförmák, cím nélkül is a természet szüntelen megújulását, az alkotói szubjektívizmus és a megjelenítés korlátlan szabadságát demonstrálják.

N. Mészáros Júlia

Fekete Gabriella: Cím nélkül, poliészter, 200 × 60 × 200 cm, 1978

